

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Bakalářská práce

Ema Turnerová

Snobismus, individualismus nebo kulturní všežroutství?

Kvalitativní studie typů mladých spotřebitelů kultury

Snobbery, individualism or cultural omnivorousness? A qualitative study of
types of young culture consumers

Praha 2023

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marek Skovajsa, Ph.D.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce doc. PhDr. Marku Skovajsovi, Ph.D. za ochotu, rady, trpělivost, konstruktivní zpětnou vazbu a čas věnovaný konzultacím. Díky patří také respondentům, kteří byli ochotni se výzkumu zúčastnit.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 23. června 2023

.....

Ema Turnerová

Klíčová slova

Sociologie vkusu, kulturní spotřeba, sociální struktura, Pierre Bourdieu, individualizace, kulturní všežroutství, mládež

Keywords

Sociology of taste, cultural consumption, social structure, Pierre Bourdieu, individualization, cultural omnivorousness, youth

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje vztahu vkusu a sociálního statusu, který zkoumá v kontextu způsobu konzumace kultury na základě tří nejvýznamnějších teorií zabývajících se touto problematikou. Jedná se o homologický přístup z teorie Pierra Bourdieu, dále o teorii kulturního všežroutství Richarda Petersona a teorii individualizace. Přináší vhled do problematiky rozlišení vysoké a nízké kultury a na základě toho určování legitimacy kulturních statků, přičemž popisuje stav bádání o stratifikaci vkusu v české společnosti. Práce toto téma dále zkoumá na základě rozhovorů vedených s mladými pražskými konzumenty kultury. První fáze rozhovoru se věnuje identifikaci kulturního přehledu respondenta, formujícímu prostředí a aktérům ovlivňujícím vkus, druhá fáze poté spočívá v hodnocení různě legitimních kulturních statků z oblasti vkusu jako takového, kulturní participace a znalostí. Z odpovědí jednotlivých respondentů je vytvořena typologie obsahující čtyři typy, které jsou následně posuzovány v kontextu tří teorií s cílem zjistit, které z teorií odpovídají či odporují.

Abstract

The bachelor's thesis examines the relationship between taste and social status in the context of the way culture is consumed, based on three major theories dealing with this issue. These are the homologous approach from Pierre Bourdieu's theory, Richard Peterson's theory of cultural omnivorousness and the theory of individualization. It provides insight into the issue of distinguishing between high and low culture and on this basis determining the legitimacy of cultural goods, while describing the state of research on the stratification of taste in Czech society. The thesis further explores this topic on the basis of interviews conducted with young Prague consumers of culture. The first phase of the interview is devoted to the identification of the respondent's cultural overview, the formative environment and the actors influencing taste, while the second phase then consists of the evaluation of various legitimate cultural goods in the field of taste as such, cultural participation and knowledge. From the responses of each respondent, a typology containing four types is constructed, which are then considered in the context of the three theories in order to determine which of the theories correspond or contradict.

OBSAH

1	Úvod	1
2	Teoretická východiska	3
2.1	Definice základních pojmů	3
2.2	Teorie o vztahu vkusu a sociálního statusu	5
2.2.1	Homologický přístup	5
2.2.2	Individualizace ve vkusu	7
2.2.3	Kulturní všežroutství	8
2.2.4	Typologie všežroutů podle Wardea, Wrighta a Gayo-Cala	10
2.3	Vysoká a nízká kultura	11
2.3.1	Legitimita kulturních statků	13
2.4	Bádání o stratifikaci vkusu v české společnosti	14
3	Empirická část	15
3.1	Výzkumná metoda a vzorek	15
3.2	Zdůvodnění výběru položek pro rozhovor	17
3.3	Analýza dat, kódování a tvorba typologie	19
3.4	Společná zjištění	20
3.5	Typologie respondentů	22
3.5.1	Populární konzumenti	22
3.5.2	Oblastní specialisté	24
3.5.3	Polykulturní znalci	27
3.5.4	Alternativní kulturní profesionálové	30
4	Diskuze	32
5	Závěr	35
6	Seznam použité literatury	37
	Příloha 1.	I
	Příloha 2.	III

1 Úvod

Problematika souvislosti vkusu a sociálního statusu je i v soudobé sociologii předmětem otevřené diskuze podložené mnohými výzkumy, které ukazují různé výsledky. Existuje několik relevantních teorií, které jsou v soudobé sociologii opakovaně teoreticky i empiricky přezkoumávány, se snahou dokázat či vyvrátit jejich platnost. Mezi hlavní teoretické koncepty patří podle Šafra (2008) homologický přístup Pierra Bourdieu, teorie kulturního všezroutství Richarda Petersona a v neposlední řadě teorie individualizace.

Z důvodu zájmu o problematiku jsem se v této práci rozhodla zkoumat souvislost vkusu a sociálního statusu u mladých příslušníků střední třídy v Praze pomocí kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů. Cílem práce je tedy odpovědět na výzkumnou otázku *Jsou vzorce kulturního vkusu mladých příslušníků střední třídy v Praze slučitelné s některou z teorií o vztahu vkusu a sociálního postavení nebo těmito teoriím odporují?* Tohoto cíle práce dosahuje pomocí vytvoření typologie respondentů na základě jejich přístupu k různě legitimním kulturním statkům a následného posouzení, zda zjištěné vzorce vkusu odpovídají jedné nebo vícero z tří hlavních teorií, nebo jsou naopak s některou z těchto teorií v rozporu.

Práce vztah vkusu a sociálního statusu zkoumá nejdříve v teorii, kdy nejprve představuje základní pojmy podstatné pro toto téma, poté se věnuje popisu každé ze tří nejvýraznějších teorií týkajících se vztahu mezi vkusem a sociálním statusem, následně rozebírá článek, kterým je inspirována metodologie empirické části. Dále vymezuje pojmy vysoké, střední a nízké kultury, přičemž rozebírá jak problematiku rozdělování, tak i problematiku určování legitimacy kulturních statků. V neposlední řadě je zde představen současný stav bádání o stratifikaci vkusu v české společnosti představující sociology zabývající se touto problematikou a jejich dosavadní náplň výzkumu, identifikuje i limity v současném poznání a možnosti, čemu se věnovat do budoucna.

Následně je v práci představena metodologie empirické části obsahující cíl výzkumu a volbu výzkumné metody a vzorku. Výzkum je inspirován článkem kvalitativně zkoumajícím teorii kulturního všezroutství, jehož autory jsou Warde, Wright a Gayo-Cal (2007), kteří nejprve pomocí dotazníku identifikovali 8 respondentů

pocházejících ze střední třídy zdánlivě spadajících do kategorie kulturních všežravců, s těmito respondenty následně vedli kvalitativní polostrukturované rozhovory hodnotící způsob konzumace kultury na třech škálách, kterými byly vkus, participace a vědomosti, na jejichž základě byla vytvořena typologie.

Empirická část práce je nejprve realizována polostrukturovaným rozhovorem věnujícím se vztahu respondenta k různým oblastem kultury, způsobu její konzumace, hodnocení vztahu ke kultuře a jejím různým oblastem a identifikaci vlivů na výběr, kterou kulturu bude respondent konzumovat. Z výše zmíněného článku přebírá hodnocení způsobu konzumace kultury na třech škálách, kterými jsou vkus jako takový, participace na kultuře a vědomosti ze sféry kultury. Tuto oblast respondent zpracovával vyplňováním tabulek obsahujících různě legitimní statky, přičemž své odpovědi v průběhu vyplňování odůvodňoval. Další část metodologie tedy spočívá ve zdůvodnění výběru kulturních statků pro účel těchto tří tabulek. V závěrečné části metodologie je popsán způsob analýzy obou částí rozhovoru a způsob, jakým byla tvořena typologie.

Následující část prezentuje nejprve všeobecná zjištění z rozhovorů s respondenty a představuje nejvíce frekventované odpovědi pro možnost vykreslení specifik vybraného výzkumného vzorku. Po obecných zjištěních následuje představení čtyř identifikovaných typů konzumentů kultury, v rámci kterých je uvedeno jednak specifikum každého typu, individuální způsob konzumace kultury respondentů náležících k určitému typu, důvody, proč jsou respondenti k určitému typu řazeni, a nakonec které z teorií o vztahu vkusu a sociálního statusu určitý typ odpovídá. Typologie vytvořené v rámci tohoto výzkumu je v diskuzi porovnávána s typologií kulturních všežravců, diskuze dále reflektuje výsledky výzkumu v kontextu odborné literatury a celá práce je shrnuta v závěru, který zmiňuje i limity výzkumu.

2 Teoretická východiska

2.1 Definice základních pojmů

Pro úvod do problematiky je důležité specifikovat základní a v práci opakovaně používané pojmy, mezi které patří vkus, sociální status, kultura a kulturní kapitál. Blíže jsou popsány i pojmy populární a alternativní kultury. *Vkus* označuje schopnost lidí rozeznat estetické hodnoty náležící k určité společenské normě a následně se podle ní chovat, jednat, vytvářet podle ní produkty, dobrý vkus je potom v sociálním prostředí známkou určité kultivovanosti a může být jednou z podmínek získání vyššího společenského postavení, naopak špatný vkus slouží jako známka nekultivovanosti a bývá často spojován s kýčem (Szanto, 1987). Pierre Bourdieu (1984) například uvažuje o vkusu jako o nástroji k zvnitřňování norem svého sociálního prostředí a jako o schopnosti tyto normy rozeznat a chovat se podle nich.

Sociální status určuje pozici jedince v rámci sociální struktury. Lze jej rozdělit na status vrozený, askriptivní a získaný, přičemž vrozený status téměř nelze ovlivnit, jelikož je založen například na fyziologických vlastnostech, připsaný status představuje postavení přidělené společností a získaný status je důsledkem snahy jedince, každým statusem se pojí určitá práva a povinnosti (Šanderová, 2000). V kontextu této práce jsou za determinanty sociálního statusu považovány vzdělání či povolání, rodina a výchova, věk a místní příslušnost respondenta.

Kultura ve svém nejširším pojetí vyjadřuje lidsky specifický způsob organizace, realizace a rozvoje činnosti, přičemž současná sociologie se nejvíce kloní ke globálnímu antropocentrickému pojetí, kdy kultura představuje soubor činností jednotlivců a sociálních skupin vázaný na sociokulturní samoregulaci a kulturní zvyklosti, které jsou přetvářeny společenskou činností a předávány prostřednictvím kulturního dědictví (Featherstone, 1990). Objevuje se v podobě výtvorů lidské práce, idejí, norem, hodnot a kulturních vzorců a institucí organizujících lidské chování (Featherstone, 1990). Pro účely výzkumu je zde vnímána kultura především ve smyslu výtvorů lidské práce v podobě tvorby a konzumu uměleckých i neuměleckých artefaktů z různých oborů a účasti na různých kulturních aktivitách.

Bourdieu (1984) rozlišil čtyři druhy kapitálu, mezi které patří ekonomický, kulturní, sociální a symbolický kapitál, které jsou mezi sebou provázány a vlastnictvím jedné z těchto forem může dojít k nabytí forem ostatních. Pro tuto práci je nejpodstatnější *kulturní kapitál*, do kterého Bourdieu (1984) řadí dispozice a objekty, kulturní vyžití, vzdělání a rekreační aktivity. S rostoucí spotřebitelskou základnou se však rozrostlo i množství služeb a statků tvořících kulturní kapitál a ovlivňujících spotřebitele a jeho životní styl, rozšiřujících tak i pomyslné pole působnosti kulturního kapitálu (Featherstone, 1990). V návaznosti na širokost pojmu kultury jako takové tedy spadají pod kulturní kapitál v kontextu této práce všechny znalosti a činnosti vykonávané v rámci kulturního vyžití a rekreačních aktivit, pomocí kterých se jedinec orientuje ve svém sociálním okolí a zároveň je tímto okolím formován.

Kromě rozlišení vysoké, střední a nízké kultury jsou v práci také používány pojmy populární a alternativní kultura. John Fiske a Henry Jenkins (2011) definují *populární kulturu* jako kulturu dostupnou a atraktivní pro široké publikum, přičemž se jedná o odvětví vychází z kultury masové. Tvrdí, že se na jedné straně tvoří z produktů kulturního průmyslu, jako jsou filmy, seriály, hudba a podobně, což produkuje *masovou kulturu*, ze které si lidé následně vytvářejí kulturu populární. Bližší specifikace pojmu masové kultury je uvedena v kapitole zabývající se rozlišením vysoké a nízké kultury. Populární kulturu tedy představují ty statky, které projdou vylučovacím procesem kulturní velkovýroby, jedná se tedy například o ty vydané desky, které se staly ziskovými, ty, které neuspěly, se do populární kultury neřadí (Fiske & Jenkins, 2011).

Alternativní kultura zahrnuje podle Jany Duffkové, Lukáše Urbana a Josefa Dubského (2008) kulturní a společenské projevy vymykající se tradičním konvencím a mainstreamu, často se vyznačuje experimentálním přístupem a nezávislostí na komerčních zájmech nebo oficiální kulturní scéně v určité oblasti, přičemž se snaží si vytvořit vlastní prostor pro své projevy. Její projevy pak mohou být spojeny se sociálními skupinami vnímajícími odlišnost od většinové společnosti, může se objevovat v nejrůznějších oblastech včetně hudby, filmu, divadla, literatury výtvarného umění a dalších (Alan et al., 2001).

2.2 **Teorie o vztahu vkusu a sociálního statusu**

Vzhledem k tomu, že zkoumání vztahu vkusu a umístění v sociální struktuře je stále otevřenou otázkou, jsou v této práci brány v potaz tři teorie, kterým přikládá důležitost sociolog Jiří Šafr (2008). Jedná se o homologický přístup, jehož zakladatelem je Pierre Bourdieu, který v knize *Distinction - A Social Critique of the Judgement of Taste* (1984) mezi vkusem a sociální pozicí vidí jasnou spojitost. Příslušníci vyšších sociálních tříd podle jeho teorie preferují kulturní statky spojené s vyšší, legitimní kulturou a příslušníci nižších sociálních tříd naopak statky spojené s nižší a masovou kulturou. Druhým proudem je přístup individualizace. Podle této teorie v ekonomicky rozvinutých společnostech ztrácí vkus základ v sociální stratifikaci a jedinec tak může vytvářet svůj vkus bez ohledu na společenské postavení (např. Warde, 1997). Dalo by se říci, že určitou kombinací těchto dvou teorií je teorie třetí, a to sice teorie kulturního všežroutství, kterou představují Peterson a Simkus (1992) a dále rozvíjí Peterson a Kern (1996), kdy autoři zastávají názor, že došlo ke společenskému posunu od exkluzivního snobizmu k inkluzivnímu všežroutství.

2.2.1 **Homologický přístup**

První a zásadní osobností zaměřující se na statusovou determinaci je zcela jistě Pierre Bourdieu (1984), který zkoumá souvislost kulturního kapitálu a sociální struktury. Podle Bourdieuho je základem organizace sociálního života logika takzvaného odlišení, na které zakládá své klíčové dílo *Distinction*. V rámci něj zkoumá kulturu jako způsob života různých sociálních skupin či vrstev. Za jeden z hlavních determinantů považuje tento autor symbolický kapitál, představující prestiž, kterou určitá skupina získává držením určitého vzdělání a určité kultury. V rámci kultury tedy podle něj existují skupinové kultury, které jsou si buďto lhostejné, nebo vůči sobě nepřátelské. Rozdíly ve vnímání kultury považuje za faktory tvořící sociální strukturu. Vše, co se nachází mimo oblast legitimního vkusu určeného vyšší třídou, představuje podle něj nižší nebo nízký vkus (Bourdieu, 1984).

Při popisu vztahu vkusu a sociálního statusu a teorie sociální reprodukce nerovností z pohledu Pierra Bourdieu nelze opomenout pojem habitus. Habitus podle Bourdieuho (1984) představuje soubor dispozic, tendencí a návyků získávaných během socializace stávající se součástí způsobu vnímání, myšlení a jednání jedince, přičemž tyto dispozice nejsou vědomé nebo záměrné, řídí však sociální chování a vnímání sociálního světa a habitus tak funguje jako soubor praktických schémat. Podle Špačka (2018, s. 27) jej lze

chápat jako kognitivní strukturu vycházející ze společnosti, která je pro jedince unikátní a nemá kolektivní povahu. Zároveň však úzce souvisí se společenskou strukturou, jelikož je výsledkem systematického a strukturovaného jednání jedinců, kteří žijí v podobných podmínkách a tudíž si vytváří i podobně strukturovaný habitus. Nerovnosti vysvětluje Bourdieu (1998) kulturním pozadím, hodnotami a praktikami, přičemž klíčovým mechanismem je pro něj vkus, který slouží jako rozlišující znak při sebedefinování skupin a vymezování se vůči jiným.

Bourdieu (1984) vychází ze snahy přehodnotit opozici Maxe Webera mezi třídou a statusem. S Weberem souhlasí v tom, že statusové postavení je vyjádřeno především specifickým životním stylem, odmítá však názor, že třídní postavení je empiricky oddělitelné od postavení determinovaného ekonomickými vztahy. Bourdieu chápe status jako symbolický aspekt třídní struktury, který není redukovatelný pouze na ekonomické vztahy, ale souvisí i s životním stylem, který je do jisté míry podmíněný, čímž vzniká vztah, který nazývá homologií. Homologie je zprostředkovaná právě habitem různých tříd. Existuje tedy určitý systém dispozic v rámci třídy, který si její příslušníci osvojili na základě specifických třídních podmínek, ve kterých žijí, což se odráží ve všech oblastech spotřeby, včetně spotřeby kulturní (Bourdieu, 1984).

Argument homologie tedy jednoduše říká, že sociální a kulturní stratifikace spolu souvisí a že jedinci, kteří přísluší do vyšších sociálních vrstev, preferují a konzumují vysokou nebo elitní kulturu a jedinci, kteří přísluší do nižších vrstev, konzumují především populární nebo masovou kulturu, uznávány jsou taktéž jakési mezistupně (Chan & Goldthorpe, 2007). V tomto smyslu má každá společenská třída svá vlastní estetická měřítka, což umožňuje těm, kteří tyto hodnoty vyjadřují, snadnou klasifikaci náležitosti ke skupině (Silva, 1995).

2.2.2 Individualizace ve vkusu

Argument individualizace je v podstatě v přímém rozporu s Bourdieuhovým argumentem homologie. Prezentuje jeho neplatnost v současné společnosti a platnost omezuje na minulost, tedy na společnost, pro kterou Bourdieu tuto teorii vytvářel. Principem individualizačního argumentu je tvrzení, že v ekonomicky rozvinutých společnostech ztrácejí rozdíly ve vkusu, konzumaci kultury a obecně v životním stylu své zakotvení v sociální stratifikaci a stávají se záležitostí seberealizace (Chan & Goldthorpe, 2007). V některých verzích tohoto argumentu nahrazují ekonomické postavení jedince jiné sociodemografické charakteristiky jako věk, pohlaví, sexualita a etnicita, nebo jsou přinejmenším pro určování životního stylu stejně důležité jako třída nebo socioekonomický status. Jedinec má podle této teorie mnohem větší možnost volby při výběru sociálních skupin, do kterých bude patřit a které budou formovat jeho identitu (Beck, 1992).

V dalších verzích teorie vycházejících především z postmoderny se na životní styly pohlíží jako na něco, co vlivem individualizace postrádá jakékoliv strukturální zakotvení, jelikož jsou jednotlivci schopni konstruovat své životní styly nezávisle na své výchozí sociální pozici a mají možnost libovolně stavět svou identitu (Bauman, 2002). Důraz se tedy, jak říká Warde (1997), přesouvá od habitu ke svobodě a na místo toho, aby byl jedinec trvale poznamenán svou třídní výchozí pozicí a omezen na soubor předem definovaných životních stylů, si musí vybírat a kombinovat z široké škály možností, kterou konzumní společnost zpřístupňuje. Podle Šafrovy (2008) interpretace individualismu se kulturní vkus v postindustriálních společnostech stává silně proměnlivým a jedinec jej tak musí neustále přehodnocovat a kombinovat jej do nových forem. Vkus je na tomto základě ovlivňován především aktuálně populárními styly a nabízenými značkami a z toho důvodu mizí zakotvení v příslušnosti ke třídě. Ze životního stylu se tak podle individualizační teorie stává životní projekt a přímý rozpor s homologickým přístupem je zde více než patrný.

2.2.3 Kulturní všežroutství

Teorie kulturního všežroutství, jejímž autorem je Richard Peterson, určitým způsobem spojuje homologický a individualistický přístup. Peterson a Simkus (1992) a následně Peterson a Kern (1996) přišli s tezí, že je Bourdieuho homologický argument pro dnešní společnost neplatný, jelikož došlo ke společenským změnám ovlivňujícím i vztah vkusu a sociálního statusu. Peterson nepopírá existenci vertikálního statusového uspořádání, jak jej prezentuje Bourdieu, ale změna podle něj spočívá v tom, že se společnost přestává dělit na elitu určující a konzumující vysokou kulturu a masu konzumující kulturu nízkou, namísto toho mají osoby s vysokým statusem nesnobský a eklektický, nebo dokonce všežravý vkus (Peterson & Simkus, 1992).

Peterson (1992) však upozorňuje na to, že všežravost nutně neznamená, že musí mít jedinec rád vše, znamená spíše lhostejnost k rozdílům. Všežravost se tak soustředí nikoliv na způsob konzumace kultury jedince, ale na způsob, jakým jsou chápány předměty spotřeby, kulturní všežravec je tak otevřený k ocenění všeho, zatímco dolní vrstvy zůstávají vyhraněnými (Peterson & Kern, 1996).

Peterson a Kern (1996) vnímají pět faktorů zapříčiňujících posun statusových skupin, mezi které patří strukturální změny, změna hodnot, změna ve světě umění, generační politika a politika statusových skupin. Strukturální změny spočívají ve zvýšení životní úrovně, rozšíření vzdělanosti a v možnosti prezentovat umění pomocí médií a seznamovat tak společnost s estetickým vkusem různých vrstev. Změna hodnot nastává na základě celospolečenského přechodu k vyšší toleranci, ať už genderové, rasové, etnické nebo náboženské v kontextu traumatu po druhé světové válce. Změnu ve světě umění blíže popisuje kapitola zabývající se legitimitou kulturních statků. Další identifikovanou příčinou je vytvoření alternativy k elitní kultuře. Autoři upozorňují na zastaralost pravidla, že mladí konzumují populární kulturu a postupně se propracovávají ke kultuře vážnější. V neposlední řadě má být příčinou rozmachu kulturního všežroutství změna ve vnímání populární kultury jako něčeho, čemu je potřeba se vyhýbat, jelikož se prvky populární kultury začleňují do kultury dominantní statusové skupiny (Peterson & Kern, 1996).

Podle Chana a Goldthorpa (2007) může být teorie kulturního všežroutství považována za střední cestu mezi dvěma teoriemi představenými v předchozích podkapitolách díky následujícím interpretacím. Na jednu stranu lze kulturní všežravce díky

jejich vysoké úrovni vzdělání nebo sociální mobility považovat za tolerantní jedince otevřené jiným kulturním projevům, než do kterých byli původně socializováni, a ochotě nebo dokonce touze experimentovat s různými druhy kulturní spotřeby. V této teorii je poměrně patrná přítomnost argumentu individualizace.

Na druhou stranu lze kulturní všežravce považovat za ztělesnění nové estetiky, která je však stále zaměřena na kulturní a sociální nadřazenost, i když zahrnuje konzumaci masové kultury. Všežravci tak mohou stále diskriminovat skupiny s nízkým statusem například ironickým či povýšeným přístupem, nebo odmítáním některých specifických forem kultury, které jsou se skupinami s nízkým statusem spojeny. V tomto případě může být tedy rozlišení na kulturní všežravce a jedince konzumující pouze specifický typ kultury argumentem přebírajícím znaky homologie Pierra Bourdieu, jelikož vkus stále vytyčuje symbolickou hranici mezi různými vrstvami a představuje rivalství a soutěž (Chan & Goldthorpe, 2007).

I v současnosti nejsou kulturní všežroutství a jeho determinanty jednoznačně definovány. Například Chan (2019) později rozšířil svou práci s Goldthorpem a na základě analýzy politických postojů, kdy začal vnímat kulturní všežroutství spíše jako výraz kosmopolitního materialismu než novou formu rozlišování. Tvrdí zde, že všežroutství je v podstatě protiklad rozlišování, diskriminace nebo snobství, které Bourdieu (1984) pozoruje u jedinců s vysokým vkusem, což se stává předmětem mnoha sporů. Jiný úhel pohledu nabízejí například Paalgard Flemmen, Jarness a Rosenlund (2019), kteří zkoumají dřívější práci Chana a Goldthorpea (2007) a kritizují jejich přístup k oddělování statusu a třídy, přičemž uvádí vlastní interpretaci Bourdieuho práce.

2.2.4 Typologie všežroutů podle Wardea, Wrighta a Gayo-Cala

Metoda výzkumu v této práci je částečně inspirována článkem, který se věnuje empirickému výzkumu kulturního všežroutství, jehož autory jsou Alan Warde, David Wright a Modesto Gayo-Cal (2007). Cílem tohoto výzkumu bylo zmapovat fenomén kulturního všežroutství a přiblížit profil kulturního všežravce pomocí vytvoření typologie respondentů. Je proto podstatné zmínit, jak jejich výzkum probíhal a které typy konzumentů kultury autoři identifikovali.

Autoři nejprve realizovali celostátní náhodné výběrové šetření, v rámci kterého respondenti hodnotili různé legitimní statky na škálách vkusu, kulturní participace a kulturních znalostí, přičemž účelem bylo měření všestrannosti respondentů. Následně byly na základě legitimacy statků vytvořeny stupnice sčítající tyto položky, aby bylo možné identifikovat horní kvartil respondentů ve všech třech škálách a získat dílčí vzorek domněle všežravých jedinců. Autoři identifikovali 30 zdánlivých kulturních všežravců, ze kterých vybrali 8 respondentů z různých domácností, různé etnicity a s různou úrovní institucionalizovaného kulturního kapitálu. S těmito respondenty byly následně vedeny kvalitativní rozhovory vycházející z jejich odpovědí v kvantitativní části výzkumu.

Zkoumání odpovědí v dotazníku v kombinaci s rozhovorem naznačilo čtyři různé formy kulturní angažovanosti, tedy čtyři typy kulturních všežravců. Prvním nalezeným typem je podle autorů *profesionál*. Jako profesionála lze označit jedince, který má různé formy profesionální kulturní expertízy, jeho preference zahrnují díla z vysoké kultury i díla z kultury populární, zároveň je schopen rozlišení v rámci žánrů i mezi nimi, což je důkazem jeho širokého přehledu. Typ *disidenta* vykazuje vysokou míru účasti, znalostí i sympatií v oblasti kultury, přičemž kulturní angažovanost pro něj znamená výraz identity, širokou účast oslavuje a spojuje se společenským prospěchem. Seberepresentace disidenta je specificky zaměřena na zmatení očekávání „správného“ chování. Disident si zároveň uvědomuje politickou povahu kultury a dochází tak k propojení širokého vkusu jedince a sociálního liberalismu.

Třetím typem je takzvaný *učeň*, jehož kulturní angažovanost je spíše experimentální. Zkoušení nových věcí je pro něj výrazem nejistoty nebo nejasnosti ohledně osobní identity a otevřenost představuje prostředek, jakým může odkrýt nebo změnit své místo ve společnosti. *Nenápadný typ* tvořili respondenti, kteří se i přes vysokou kulturní

znalost a stejné třídní i vzdělanostní charakteristiky hlásili ke vkusu pevně se řadícímu k populárnímu proudu. Kulturní participace pro ně nehraje zásadní roli, na škále oblíbenosti dosáhli nižšího skóre, než ostatní respondenti, což vedlo autory k otázce, zda lze všežravost posuzovat na základě znalostí.

2.3 *Vysoká a nízká kultura*

Přestože se rozlišování vysoké a nízké kultury může zdát v dnešní době samozřejmostí, pojem *krásných umění* se začal v evropském prostředí rozvíjet až v 17. a 18. století, kdy tak determinoval malířství, sochařství a architekturu jako něco pomyslně nadřazeného nad ostatními formami lidské činnosti. Podle DiMaggia a Powella (1991) bylo koncem 19. století za znak vysokého společenského postavení stále považováno oceňování výtvarného umění jako součást snahy odlišit elity od nízko postavených, elitářští teoretici tak zastávali názor, že existuje jedna norma a všechny ostatní projevy jsou vulgární.

Na počátku 20. století se však ve výtvarném umění začaly projevovat tržní síly pronikající i do sféry umění (Peterson & Kern, 1996). Mezi významné kritiky tohoto jevu patří například představitelé Frankfurtské školy Theodor Adorno a Max Horkheimer (2009), nebo Walter Benjamin (1979). Autoři začali hovořit o masové kultuře jako takzvané kulturní produkci, která plní funkci náhražky vysoké kultury a je určena masám, především městskému obyvatelstvu. Adorno a Horkheimer ve své knize *Dialektika osvícenství* přichází s pojmem kulturního průmyslu, který používá například i Umberto Eco (1995). Smyslem tohoto pojmu je vyjádřit důraz na protikladnost produkované kultury a moderního umění ve smyslu, který mu přikládá osvícenství. Použití pojmu průmysl podle Adorna odkazuje ke zvýšení efektivity technik distribuce a sjednocení výroby kulturních produktů a jejich zacílení na co nejširší skupinu obyvatelstva, s čímž je spojena snaha o co nejvyšší ziskovost (Adorno & Horkheimer, 2009).

Walter Benjamin (1979) mluví v tomto kontextu o fenoménu ztráty aury, kdy klade důraz na význam rozlišení mezi kulturním průmyslem a lidovou kulturou. Podle něj spočívá hlavní rozdíl v tom, že lidová kultura vychází organicky z potřeb jednotlivců a vzniká zdola, zatímco masová kultura je přinášena lidem shora jako komodita. Benjaminův koncept aury je ovšem ještě složitější, jelikož autor tvrdí, že auru ztrácí i díla vystavená v muzeích, protože jsou odtržena od svého přirozeného prostředí. Zároveň jsou však muzea

institucemi budoucími specifickou kulturu spojenou s estetikou izolovaného autonomního objektu a hodnota těchto objektů se mění z kultické na výstavní (Benjamin, 1979).

Pro účely této práce bylo použito rozdělení na vysokou, střední a nízkou nebo masovou kulturu v následujícím slova smyslu. Vysokou kulturu představuje kultura určovaná elitou v této oblasti, která zastává hodnoty a standardy určité sféry, přičemž na produkty vysoké kultury jsou opakovaně aplikována estetická měřítká nezávislá na názoru spotřebitelů, což znamená, že jsou definovány svou uměleckou hodnotou a sociálními okruhy, v rámci kterých vznikají referenční rámce pro určování (Šafr, 2008). Za nízkou kulturu v dnešní společnosti, tedy masové produkty, lze považovat produkty vyrobené pro co nejširší spektrum konzumentů s cílem poskytovat zábavu (Šafr, 2008), kdy lze nalézt paralelu s kulturním průmyslem, který definuje Walter Benjamin. Kultura střední úrovně poté představuje jakýsi mezistupeň. V práci jsou rovněž používány pojmy populární a alternativní kultura, jejichž definice a vztah k tomuto rozdělení jsou popsány v definicích základních pojmů.

Miroslav Paulíček (2012) identifikuje několik kritérií rozlišujících vysokou a nízkou kulturu. Patří mezi ně druh publika, kdy vysoká kultura náleží intelektuálnímu a vzdělanému okruhu osob a nízká kultura se obrací na širší, méně náročné publikum, dále hodnotové preference, přičemž vysoká kultura je spojena s originalitou, inovativností, intelektualitou a uměleckou kvalitou a nízká cílí na snahu o zábavu, komerční úspěch a ziskovost. Další kritérium představuje dostupnost, přičemž vysoká kultura je dostupná pouze omezenému okruhu lidí, zatímco nízká kultura je díky masovým médiím a trhu s kulturou dostupná širokému publiku. V neposlední řadě zmiňuje autor historický a kulturní kontext, vysoká kultura je podle něj často spojována s historickými a kulturními tradicemi a je interpretována v kontextu kulturního dědictví, zatímco nízká kultura se zaměřuje spíše na současné trendy (Paulíček, 2012).

Rozlišování na vysokou a nízkou kulturu je do určité míry problematické. Šafr (2008) například upozorňuje na redukci kulturního kontinua do dvou protipólů a uvádí studie ukazující existenci většího množství subkultur vkusu s vlastními morálními a estetickými standardy v oblasti vkusu. Paulíček (2012) dále upozorňuje, že rozdělení může být vnímáno jako hierarchické a diskriminační a různé kulturní projevy je vhodné vnímat jako rovnocenné a vzájemně obohacující se.

2.3.1 Legitimita kulturních statků

K problematice rozlišení vysoké a nízké kultury patří i problém určování legitimacy kulturních statků, tedy způsob, jakým rozlišovat, k jaké kultuře určitý statek řadit. Podle Bourdieiho (1984) vzniklo na počátku 19. století institucionalizované umělecké pole tvořené umělci, uměleckou kritikou a akademickými institucemi, které bylo oblastí pro posuzování legitimacy různých kulturních statků již nevycházejících z ekonomiky nebo politiky. Špaček (2018) však upozorňuje na to, že všeobecně uznávaná legitimita těchto institucí netrvalo dlouho a již během 20. století byla zpochybňována jejich role a začaly se objevovat například teorie o zániku kulturní hierarchie. Došlo zároveň k nepřehlednosti v rozlišování legitimní a nelegitimní kultury, jelikož předtím uznávané žánrové kategorie přestaly být relevantními, čímž mohl být způsoben dojem rozvolnění (Špaček, 2018).

Nestabilita kulturní hierarchie je i součástí Petersonovy (2005) teorie kulturního všezroutství ve smyslu odklonu od elitářství k zájmu o širší spektrum žánrů. Ukázkovým projevem nejasnosti hierarchie je například skutečnost, že do kritikou oceňovaných statků začaly pronikat i kupříkladu akční filmy, komiksy, populární hudba nebo počítačové hry, avšak i v rámci těchto statků lze stále identifikovat hierarchii, jelikož se jim dostává buďto jednoznačného ocenění, odmítnutí nebo přehlédnutí ze strany institucí (Špaček, 2018).

V otázce výzkumu kulturní spotřeby a jejího vztahu k sociálním nerovnostem zůstává povaha kulturních diferencí stále důležitým problémem, pro který však neexistuje jednoznačné řešení (Warde, 2017) a přestože v české sociologii existují pokusy o rekonstrukci kulturního prostoru (Šafr, 2008), nejsou ucelené a rozvinuté jako v jiných evropských zemích.

2.4 Bádání o stratifikaci vkusu v české společnosti

V českém prostředí se problematice statusové determinace vkusu věnuje například Jiří Šafr, který ve své publikaci (2008) systematicky zkoumá, jak souvisí životní styl s postavením ve stratifikačním systému v různých oblastech. Výzkum kombinuje teoretické a empirické přístupy, aby prozkoumal vztah mezi životním stylem a kulturním vkusem, který je podle autora na jednu stranu projevem osobních preferencí, na druhou stranu i způsobem jednání napomáhajícího vytvářet kulturní hranice a určovat sociální postavení. Ve své práci bere v potaz všechny tři výše zmíněné teorie o statusové determinaci vkusu a sleduje, který z nich popisuje strukturaci životního stylu a vkusu v současné české společnosti nejlépe.

Dalším autorem zkoumajícím kulturní kapitál v kontextu sociální stratifikace je Ondřej Špaček. Mezi témata jeho výzkumu patří například analýza kulturního kapitálu studentů Univerzity Karlovy (2018), nebo analýza literatury v maturitní četbě dle pozice školy v poli středního vzdělávání (2021). Významnou figurou je i Pavel Zahrádka, který se věnuje tématu spotřební kultury (2014), její historii, vztahu k identitě a společenskému postavení, způsobu propagace prostřednictvím reklamy, obchodních značek a marketingu a následně i její kritice a předpokladu dalšího vývoje.

Tito autoři ve svých člancích a publikacích identifikují určité mezery ve výzkumu, například podle Špačka (2018, 2021) v České republice citelně chybí teorie věnující se statusové determinaci vkusu, které by se opíraly o primární data a které by zachycovaly mechanismy kulturních nerovností v tuzemském prostředí pomocí adekvátní operacionalizace a konceptualizace kulturního kapitálu. Dle Šafra (2008) by měla být věnována ve výzkumu pozornost tomu, zda lze v české společnosti hovořit o převaze třídně orientované kultury i v jiných sférách, než je pouze kulturní spotřeba.

3 Empirická část

3.1 Výzkumná metoda a vzorek

Cílem tohoto výzkumu je odpovědět na výzkumnou otázku *Jsou vzorce kulturního vkusu mladých příslušníků střední třídy v Praze slučitelné s některou z teorií o vztahu vkusu a sociálního postavení nebo těmito teoriím odporují?* Na tuto výzkumnou otázku zodpovídá vytvořením typologie respondentů, přičemž každý z vytvořených typů, přičemž u každého z typů je sledováno, do jaké míry odpovídá každé ze tří teorií pojednávajících o vkusu a sociálním statusu.

Tato práce z metodologie výzkumu Wardea a kolektivu (2007), přebírá zkoumání vkusu na třech škálách, kterými jsou vkus jako takový, participace na kultuře a vědomosti z kulturní oblasti, dále se inspiroje tvorbou typologie respondentů. Na rozdíl od článku však nezkoumá problematiku pouze v kontextu kulturního všežroutství. Na základě vytvořené typologie porovnává jednotlivé typy se třemi hlavními teoriemi o vztahu vkusu a sociálního statusu, mezi které patří homologický argument Pierra Bourdieu, teorie individualizace a již zmíněná teorie kulturního všežroutství, přičemž zdůvodňuje, proč je možné určitou teorii aplikovat.

Jako výzkumný vzorek bylo zvoleno 10 respondentů, pět mužů a pět žen ve věku 20 až 30 let, žijících v Praze a náležících do střední třídy. Jeden muž a jedna žena byli vždy zástupci jedné z následujících kategorií: student/ka humanitního oboru, student/ka exaktního oboru, student/ka uměleckého oboru, zaměstnaný/á v oblasti kultury a zaměstnaný/á mimo oblast kultury. Výběr respondentů probíhal na základě doporučení vhodných adeptů pro každou z kategorií. Tito adepti byli následně zkontaktováni s prosbou, zda by nebyli ochotni se výzkumu zúčastnit, přičemž pokud s účastí ve výzkumu souhlasil více než jeden adept pro určitou kategorii, probíhal výběr na základě kompatibility časových možností. Přehled respondentů je zobrazen v tabulce 1.

Tabulka 1: Přehled respondentů

Respondenti:	Pohlaví	Věk	Typ	Číslo typu
Studující humanitního oboru	Žena	22	Populární konzumentka	1
Studující humanitního oboru	Muž	22	Polykulturní znalec	3
Studující exaktního oboru	Žena	22	Polykulturní znalkyně	3
Studující exaktního oboru	Muž	22	Populární konzument	1
Studující uměleckého oboru	Žena	23	Polykulturní znalkyně	3
Studující uměleckého oboru	Muž	23	Oblastní specialista	2
Pracující v oblasti kultury	Žena	27	Alternativní kulturní profesionálka	4
Pracující v oblasti kultury	Muž	29	Alternativní kulturní profesionál	4
Pracující mimo oblast kultury	Žena	22	Oblastní specialistka	2
Pracující mimo oblast kultury	Muž	25	Oblastní specialista	2

Tento způsob výběru respondentů s sebou nese určitou míru zkreslení. Selektivita vzorku vede k nemožnosti zobecnit výsledky na celkovou populaci, zároveň výběr prostřednictvím osobních kontaktů může znamenat podobnost sociálního prostředí ovlivňujícího názory a způsob přemýšlení. Dalším možným zkreslením je i selekce respondentů s větší ochotou a motivací se výzkumu účastnit, což může vést k přeceňování určitých aspektů zkoumaného fenoménu.

Před začátkem rozhovoru se respondent seznámil s tématem výzkumu a se způsobem, jakým bude rozhovor probíhat. Rozhovory byly za účelem kvalitního zpracování nahrávány a následně přepsány pomocí doslovné transkripce, která je důležitá pro podrobné vyhodnocení (Hendl, 2016). Respondenti před začátkem dotazování obdrželi informovaný souhlas s účastí ve výzkumu k podpisu. Délka rozhovoru se pohybovala od 30 minut do jedné hodiny podle toho, do jaké míry bylo téma kultury pro respondenta zajímavé.

První část byla realizovaná pomocí polostrukturovaného rozhovoru z důvodu redukce pravděpodobnosti, že se data získaná v jednotlivých rozhovorech budou výrazně strukturně lišit (Hendl, 2016). Scénář rozhovoru zahrnoval otázky zabývající se několika tématy. První téma pokrývalo různé oblasti vkusu respondenta, kdy popisoval, jaký typ filmů a seriálů sleduje, jaký typ hudby poslouchá, jaký typ literatury čte, zda chodí do divadla, či zda se zajímá o oblast výtvarného umění. Respondent měl v rámci otázky prostor pro doplnění jakékoliv oblasti, která nebyla ve struktuře zmíněna.

Následně se rozhovor zaměřil na sebehodnocení, kdy respondent popisoval svůj vztah ke kultuře a přehled v kultuře obecně, případně v určitých zájmových oblastech. Identifikoval také, podle čeho, případně koho, si vybírá, jakou kulturu bude konzumovat. Dalším tématem byla identifikace formujících prvků respondentova vkusu. Popisoval zde, v jaké kultuře byl vychováván, jakou kulturu konzumuje jeho rodina a hledal odlišnosti mezi svým vkusem a vkusem svých rodičů. V neposlední řadě respondent určoval, kdo jeho vkus současně ovlivňuje, nebo v minulosti ovlivňoval. Nakonec dostal respondent prostor se k jakémukoliv z probíraných témat vrátit nebo cokoliv doplnit.

Druhá část se skládala ze tří tabulek obsahujících konkrétní, různě legitimní kulturní statky v oblasti vkusu, participace a znalostí. Vyplňování tabulek probíhalo s komentáři a odůvodňováním svého výběru ze strany respondenta. V oblasti vkusu měl respondent rozhodovat, zda se mu konkrétní dílo, žánr, inscenace, akce a podobně, líbí, nelíbí, případně zda jej nebo ji nezná. Druhá tabulka poté obsahovala široké spektrum aktivit, respondent zde rozhodoval, zda na aktivitách participuje, či zda se akcí účastní a pokud ano, s jakou frekvencí. Třetí tabulka se týkala znalostí konkrétních kulturních statků, u kterých respondent uváděl, zda je zná či nezná, přičemž pokud jej znal, hodnotil, do jaké míry, kupříkladu zda určitou knihu četl, nebo o ní pouze slyšel, určitý film viděl, nebo zná pouze název, a podobně. Míra znalosti byla taktéž brána v potaz v průběhu analýzy. Tato část rozhovoru sloužila mimo jiné ke komparaci s první částí a posouzení konzistence odpovědí jednotlivého respondenta.

3.2 Zdůvodnění výběru položek pro rozhovor

K hodnocení legitimacy kulturních statků byly využity teoretické podklady, v českém prostředí je však empirický výzkum vkusu na základě různých položek nedostatečný. Kupříkladu Špaček (2021) však analyzoval literaturu volenou pro účel maturitní četby dle pozice školy v poli středního vzdělávání, různě legitimní literární díla jsou tedy podle jeho analýzy převzaty i pro tento výzkum jak v oblasti vkusu, tak v oblasti znalostí. Další zvolené kulturní statky vycházely z jeho výzkumu kulturního kapitálu studentů Univerzity Karlovy (2018), kdy byly přejaty statky shodné, nebo obdobně legitimní. Pro aktuálnost výzkumu a možnost zhodnocení konzumu populární kultury byly zařazeny některé statky pohybující se v popředí žebříčků oblíbenosti v českém prostředí.

Pro tabulku týkající se participace byl výchozím bodem ve výběru položek především článek, jehož autory jsou Koen van Eijck a Wim Knulst (2005). Autoři zde identifikovali jako vysokou kulturu návštěvu muzeí a galerií, zájem o architektonické památky, uznávané divadelní hry, balet a klasickou hudbu. Za nízkou kulturu označili popové koncerty, muzikály, kino, účast na fotbalových nebo jiných sportovních zápasech, zábavní parky a sledování filmů v televizi. Vzhledem k tomu, že článek pochází z roku 2005, sledování filmů v televizi bylo aktualizováno na sledování filmů a seriálů na streamovacích platformách, což je pro mladé kulturní konzumenty typičtější.

Zároveň byl vytvořen předpoklad, že někteří z respondentů inklinují spíše ke kultuře alternativní, možnost tento postoj vyjádřit jim tedy byla zprostředkována pomocí vytvoření položek ohledně participace na koncertech alternativní hudby, návštěvě alternativního kina či divadla. Do tabulek týkajících se vkusu a znalostí byly taktéž zařazeni zástupci alternativní scény v českém prostředí. Pro vykreslení způsobu trávení volného času respondentů byly přidány na základě výzkumu Ondřeje Špačka (2018) i položky týkající se návštěvy kaváren a hospod, výběrových restaurací, zájmových přednášek, čtení knih, vlastní tvorby a poslechu podcastů.

3.3 Analýza dat, kódování a tvorba typologie

V obsahu všech rozhovorů bylo nejprve identifikováno několik kategorií, kterým se respondenti ve svých odpovědích na základě scénáře rozhovoru věnovali. Tyto kategorie vycházeli na jednu stranu z osnovy rozhovoru, některé však vznikly až v průběhu kódování. Patřily mezi ně v první řadě různě legitimní kulturní statky. Každý z respondentů v rozhovoru uváděl u určitých kategorií konkrétní díla, filmy, seriály, knihy, divadla a divadelní hry, interprety, kapely, žánry, výtvarné umělce a podobně. V rámci analýzy bylo přihlíženo k tomu, v jakém poměru jsou přibližně zastoupeny statky z nízké, střední a vysoké kultury.

Dále byl kladen důraz na to, zda se respondent při svém výběru zaměřuje na uměleckou hodnotu nebo rozvoj svého přehledu. Další kategorií, ke které bylo přihlíženo, byla identifikace vnějších vlivů na vkus respondenta, ať už v podobě blízkých osob, rodiny, autorit, sociálních sítí, institucí nebo jiných forem vlivu. Další kategorie se zabývala tím, jak hodnotí respondent svůj přehled v kultuře, a to jak obecně, tak i ve specifických oblastech, přičemž často identifikovali své vlastní nedostatky či mezery ve znalostech.

Následující kategorie nahlížela na způsob, jakým byli respondenti vychovávaní v kulturní oblasti, kdy identifikovali, co je během jejich dospívání formovalo a porovnávali svůj vkus se vkusem svých rodičů. V této kategorii sdělovali, které hodnoty zůstaly stejné a čím se naopak v současnosti odlišují. V neposlední řadě byl kladen důraz i na to, zda, a v jakých oblastech, vykazují respondenti iniciativu aktivně vyhledávat určité kulturní statky.

Na základě poznatků získaných z vytvořených kategorií a jejich podobnosti či rozdílnosti v oblasti kulturního chování a vkusu vznikla první verze typologie respondentů. Ta byla následně prověřována analýzou druhé části rozhovoru, ve které respondenti vyplňovali tabulky týkající se různě legitimních kulturních statků v oblasti vkusu, participace a znalostí. Byla zde kvalitativně hodnocena podobnost a blízkost odpovědí jednotlivce prostřednictvím porovnání obou částí rozhovoru, následně pak kompatibilita odpovědí respondentů tvořících jednotlivé typy a vymezeny rozdíly mezi jednotlivými typy (Hendl, 2016).

U vytvořených typů bylo následně zjišťováno, které z teorií o vztahu vkusu a sociálního statusu odpovídají na základě způsobu konzumace kultury respondentů náležících k určitému typu. Výsledky z tabulek byly sečteny i pro všechny respondenty společně, ne však kvůli realizaci zobecnění, které není možné z důvodu malého vzorku, ale z důvodu identifikace extrémů, například co se respondentům líbí nejvíce nebo naopak nejméně, čeho se nejčastěji nebo nejméně často účastní a kterou oblast znalostí mají nejvíce či nejméně zmapovanou. Popis tohoto výsledku sloužil k přiblížení specifického vzorku respondentů tohoto výzkumu, ne k závěru zobecnitelnému na běžnou populaci.

3.4 Společná zjištění

Odpovědi respondentů v rozhovorech byly v mnoha oblastech velice odlišné, přesto však lze identifikovat vzorce konzumace kultury, které jsou popsány v typologii níže. Souhrnný výsledek za všechny tři dimenze je uveden v tabulce 2. Determinujícím faktorem způsobu konzumace kultury se u respondentů nezdá být ve velké míře obor, který studují, nebo oblast ve které pracují, s výjimkou pracujících v kultuře, jejichž specifikum je popsáno v kategorii alternativních kulturních profesionálů.

Významný je především způsob, jakým byli respondenti vychováni v kulturní oblasti. Respondenti identifikují rodinu jako formující buďto přímo, nebo je vliv patrný z porovnání jejich tvrzení o výchově a zmínek o vlastních oblastech zájmu. Jako další důležité vlivy identifikují respondenti své blízké sociální okolí, jehož zástupci nemusí být nutně, a ve většině případů nejsou, studujícími stejného oboru nebo pracujícími ve stejné oblasti. Respondenti přisuzují ve výběru kulturních akcí i ve formování svého vkusu velký význam sociálním sítím.

Z důvodu přiblížení specifík výzkumného vzorku je vhodné zmínit, co se nejčastěji objevovalo v druhé části rozhovoru, v rámci které respondenti hodnotili svůj vkus, svou participaci a své znalosti v oblasti kultury. Mezi položky, které se líbily respondentům nejčastěji patřila brutalistická architektura, balet Labutí jezero, obrazy Vincenta van Gogha a Harry Potter, naopak nejhůře hodnotili mistrovství světa v hokeji, filmy Zdeňka Trošky, seriál Ordinace v růžové zahradě, český pop a Alchymista od Paola Coelhoa.

Mezi nejčastěji vykonávané aktivity patří navštěvování kaváren a hospod, sledování filmů či seriálů v prostředí domova, poslech podcastů, návštěva galerií a výstav, alternativního kina, nebo koncertů elektronické a alternativní hudby. Nejméně respondenti

navštěvují fotbalové zápasy, muzikály, rapové koncerty, výběrové restaurace, více než polovina z nich také nesleduje sportovní události a nevyhledává české hudební festivaly. Z oblasti vědomostí zná nejvíce respondentů písně Britney Spears, obrazy Fridy Kahlo, filmy Stevena Spielberga, film Mamma mia, film Samotáři a dokument Life on our planet. Mezi pro většinu respondentů neznámé statky patří Collegium 1704, film Roma, kniha Pěna dní, divadelní hry z divadla v Dlouhé a obrazy Vasilije Kandinského. Přehled nejčastějších a nejméně častých odpovědí je i s počtem odpovědí uveden v tabulce 3.

Tabulka 2: Odpovědi respondentů v tabulkách v absolutních četnostech

Respondenti:	Typ	Vkus			Participace		Znalosti	
		Líbí se	Nelíbí se	Neznám	Účastním se	Neúčastním se	Znám	Neznám
Studentka humanitního oboru	1	14	9	7	12	13	7	16
Student exaktního oboru	1	17	7	6	10	15	8	15
Muž pracující mimo oblast kultury	2	14	12	4	14	11	9	14
Žena pracující mimo oblast kultury	2	16	10	4	15	10	14	9
Student uměleckého oboru	2	18	10	2	19	6	17	6
Student humanitního oboru	3	17	11	2	20	5	18	5
Studentka exaktního oboru	3	22	6	2	22	3	20	3
Studentka uměleckého oboru	3	17	11	2	21	4	18	5
Muž pracující v oblasti kultury	4	14	15	1	21	4	16	7
Žena pracující v oblasti kultury	4	14	11	5	22	3	14	9

Pozn.: Počet položek v kategoriích: vkus: 30, participace: 25, znalosti: 23

Tabulka 3: Výčet nejfrekventovanějších a nejméně frekventovaných kulturních statků v absolutních četnostech

	Vkus		Participace		Znalosti	
	Líbí se mi:	počet	Účastním se:	počet	Znám:	počet
Nejčastější odpovědi	Brutalistická architektura	9	Hospoda, kavárna	10	Písně Britney Spears	9
	Balet Labutí jezero	8	Sledování filmů/seriálů doma	10	Obrazy Fridy Kahlo	8
	Obrazy Vincenta Van Gogha	9	Čtení knih, poslech podcastů	10	Filmy Stevena Spielberga	8
	Harry Potter - J.K. Rowling	8	Galerie a výstavy	9	Film Mamma mia, Samotáři	8
	Proměna - F. Kafka	8	Divadlo	9	Life on our planet	8
Nejméně časté odpovědi	Alchymista - P. Coelho	2	České hudební festivaly	4	Obrazy Vasilije Kandinského	4
	Český pop	2	Výběrové restaurace	4	Divadelní hry z divadla v Dlouhé	4
	Ordinace v růžové zahradě	1	Rapové koncerty	4	Pěna dní - B. Vian	4
	Filmy Zdeňka Trošky	1	Muzikály	2	Roma - A. Cuarón	3
	Mistrovství světa v hokeji	1	Fotbalové zápasy	1	Collegium 1704	2

3.5 Typologie respondentů

Na základě analýzy byly mezi respondenty identifikovány čtyři typy konzumentů kultury, jejichž přehled je představen v tabulce 3. Prvním typem jsou populární konzumenti, pro které oblast kultury nehraje v životě zásadní roli, v participaci nejsou natolik aktivními a ve znalostech sami identifikují mezery. Dalším typem jsou oblastní specialisté, kteří mají určitý základní všeobecný přehled, dominuje u nich však jedna z oblastí, o kterou se aktivněji zajímají a ve které je jejich přehled širší. Třetím typem jsou polykulturní znalci, pro které je vztah ke kultuře poměrně zásadní, tomu odpovídá i jejich přehled a snaha jej rozvíjet. Zástupce posledního typu tvoří alternativní kulturní profesionálové, tedy respondenti pracující v kultuře, jejichž oblast zájmu je natolik specifická, že nezapadají do žádné z předchozích kategorií.

3.5.1 Populární konzumenti

Do kategorie populárních konzumentů patří respondenti, pro které zájem v oblasti kultury není prioritou. Znají některé kulturní statky, ale vkusem se zaměřují spíše na populární kulturu ve smyslu populární hudby, filmů a seriálů dostupných na streamovacích platformách objevujících se mezi aktuálními trendy, čtením bestsellerů a podobně, oba respondenty pojí i kladný vztah k muzikálům. Respondenty spojuje i chybějící iniciativa ve vyhledávání kulturních statků ve většině oblastí, které byly v rámci rozhovoru zmíněny. Sami u sebe identifikují, že jejich přehled není natolik široký, jelikož se nejedná o jejich oblast zájmu. V porovnání s ostatními respondenty je jejich znalost kulturních statků nižší, kulturních akcí se taktéž účastní v porovnání méně často, což lze pozorovat v tabulce 2. V oblasti vkusu nemohli některé kulturní statky ohodnotit, jelikož s nimi nebyli obeznámeni.

Dvaadvacetiletá studentka humanitního oboru, sociální práce, svůj vztah ke kultuře popisuje jako v podstatě neexistující. Filmy a seriály sleduje na streamovacích platformách, přičemž jako nejoblíbenější žánr uvádí romantické komedie, co se hudby týče, poslouchá výhradně pop. V literatuře má ráda sebezvojevové knihy a knihy o vztazích. Divadlo navštěvuje jen velmi občasně, naposledy navštívila muzikál, výtvarné umění není oblastí jejího zájmu. Vliv ve výběru pocituje ze svého sociálního okolí a z doporučení v rámci oblasti influencerské scény. Aktivně vyhledává to, co je populární na základě žebříčků nebo označení za „bestseller“, přičemž k alternativní hudbě a divadlu vyjadřuje přímo negativní postoj. V rámci rodiny identifikuje mnohé podobnosti.

S rodinou občasně navštěvovala divadlo, většinou činohry nebo muzikály, jejich vkus se liší zájem o hudební žánr, rodiče poslouchali a do dnes poslouchají spíše rock, respondentky oblíbeným žánrem je pop. Kultura však nebyla a není oblastí zájmu ani v rámci rodiny.

Dvaadvacetiletý student exaktního oboru, teoretické chemie, svůj vztah ke kultuře hodnotí kladně, zároveň si je vědom limitů ve svém přehledu, které by však chtěl do budoucna napravovat. Množství konzumované kultury je v jeho případě o něco vyšší kvantitou, ale vkusem podobné respondentce studující humanitní obor. Filmy nepatří do jeho oblasti zájmu, sleduje spíše populární seriály na streamovacích platformách, přičemž inklinuje ke sci-fi, které je jeho oblíbeným žánrem i v literatuře. V hudebním výběru se také jedná většinou o pop, navíc přidává francouzské písně. Divadlo navštěvuje relativně málo často, většinou se jedná o činohry nebo muzikály.

Pokud se zaměříme na vlivy ve výběru, opět je zde patrný způsob výchovy, svůj vkus a vkus svých rodičů hodnotí respondent jako velmi podobný. Rodiče jej vedli k poslechu populární hudby, společně sledovali detektivní seriály, jezdili na hrady a chodili na výstavy. Respondent však hodnotí, že je na straně jeho rodičů patrné vymezení vůči modernímu umění, které nedokáže pochopit. Respondent svůj vztah k modernímu umění popisuje tak, že jej nevyhledává, ale je schopen ho tolerovat, podobné nastavení má ohledně alternativní hudby a divadla. V odpovědích respondenta byla patrná nekonzistence, jelikož na jednu stranu zhodnotil kulturu jako neodmyslitelnou část svého života, na stranu druhou z dalších odpovědí vyplynula orientace na kulturu populární, a ne příliš velká iniciativa v rozšiřování vlastních vědomostí v oblasti kultury nebo v participaci na kulturních akcích.

Warde, Wright a Gayo-Cal (2007) na základě kvantitativní části svého výzkumu zmiňují, že se kulturní všežravost objevuje především u vysokoškolsky vzdělaných jedinců ze střední třídy ve středním věku. Tito dva respondenti sice nejsou středního věku, pochází však ze střední třídy a mají téměř dokončené vysokoškolské vzdělání. Jejich úzký výběr v oblasti vkusu, nízká participace a nižší znalosti tedy neodpovídají argumentu kulturního všežroutství. Teorii individualizace můžeme vyloučit z toho důvodu, že jejich způsob konzumace kultury vychází do velké míry z výchovy, což je zároveň faktor nasvědčující možné platnosti homologického argumentu.

3.5.2 Oblastní specialisté

Do typu oblastních specialistů spadají respondenti, kteří mají základní přehled v různých oblastech kultury, přehled oblastí zájmu však není natolik široký jako například u následujícího typu polykulturních znalců, avšak u všech tří respondentů spadajících do této kategorie se objevuje vždy jedna oblast, ve které mají větší přehled a iniciativu k aktivnímu vyhledávání a rozvoji svých znalostí. V komparaci s ostatními se širokost vkusu pohybovala přibližně uprostřed, znalosti a participace taktéž, avšak byla zde patrná vyšší znalost a účast právě v té oblasti kultury, o kterou se respondent primárně zajímá. Tabulky 4 a 5 ukazují výsledky analýzy tabulek v oblastech zájmu respondentů náležících k tomuto typu, následně pak výsledky v oblastech ostatních.

Tabulka 4: Výsledky respondentů v tabulkách v oblastech zájmu v %

Respondent	Oblast	Vkus	Participace	Znalosti
Muž pracující mimo oblast kultury	Hudba	66	100	75
Žena pracující mimo oblast kultury	hudba a divadlo	100	100	100
Student uměleckého oboru	Výtvarné umění	80	100	100

Tabulka 5: Výsledky respondentů v tabulkách v ostatních oblastech v %

Respondent	Vkus	Participace	Znalosti
Muž pracující mimo oblast kultury	42	42	32
Žena pracující mimo oblast kultury	44	50	52
Student uměleckého oboru	53	71	63

Pětadvacetiletý pracující v ekonomice svůj vkus v některých oblastech popisuje jako konzumní, jedná se především o oblast filmů a seriálů, v kterých jeho oblíbený žánr představuje sci-fi, zároveň však občasně vyhledává filmy na základě jejich umělecké hodnoty. Vztah ke kultuře obecně popisuje kladně, ne však jako zásadní. Zdůrazňuje, že mezi oblastí, o které se zajímá, patří většinou ty, na kterých v současnosti participuje, nebo v minulosti participoval, vyniká zde především oblast hudby, jelikož respondent hraje v kapele. Jeho hudební přehled je tedy poměrně široký a nemá žánrové vymezení, vkus se zde pohybuje od rockové, přes metalovou, popovou, elektronickou, jazzovou až k folkové hudbě. Hudba tedy tvoří oblast, ve které tento respondent vyniká. Na základě analýzy vkusu jako takového, participace a znalostí vykazuje poměrně široký přehled, určité mezery ve znalostech identifikoval v obou částech rozhovoru v oblasti výtvarného umění, filmu, literatury a divadla, naopak v oblasti hudby vykazoval vyšší znalost i participaci

v porovnání s ostatními respondenty, zároveň i iniciativu hudbu aktivně vyhledávat a tvořit vlastní.

Co se rodinného zázemí týče, vedení k hudbě vychází především z výchovy ze strany otce. V ostatních oblastech se sice rodiče na kulturu zaměřovali, respondent však separoval od rodičů v různých oblastech v již poměrně brzkém věku. Například o oblast filmu se rodiče zajímali, respondent se však místo toho zaměřoval na čtení sci-fi knih. Navštěvovali i výstavy a muzea, což respondentovi přišlo spíše jako atrakce než oblast, o kterou by se mohl zajímat. Další vliv identifikuje ze strany užšího kruhu přátel, dále pak ze školního prostředí, v rámci kterého kulturní akce navštěvoval. Jako další formující osobu ve vztahu k hudbě vidí svého učitele na kytaru, který respondenta v hudbě vzdělával a doporučoval, co poslouchat.

Dvaadvacetiletá respondentka pracující v oblasti gastronomie hodnotí svůj vztah ke kultuře jako veskrze kladný, identifikuje však mnoho oblastí, ve kterých není její přehled dostatečný, což je částečně patrné i z druhé části rozhovoru zabývající se vkusem, participací a znalostmi. V oblasti filmů a seriálů volí většinou sledování populárních filmů a seriálů, občasně zařadí i sledování filmů za účelem umělecké hodnoty, v rámci hudby zmiňuje především indie rock a pop. V literatuře má základní přehled v klasických dílech, občasně vyhledává i poezii. Oblast jejího zájmu a znalostí tvoří především tanec, jelikož má vystudovanou taneční konzervatoř, znalosti a angažovanost v této oblasti tak předčí znalosti v jiných odvětvích. Orientuje se dobře v dějinách tance, různých formách divadla a v klasické hudbě.

Tento zájem vychází do velké míry z rodiny, kterou byla vedena k poslechu kvalitní hudby, sledování kvalitní kinematografie a hře na klavír, většinou v podobě klasických skladeb. V pozdějším věku došlo k odklonu od vkusu jejích rodičů a respondentka se přeorientovala spíše na sledování populární kultury, roli rodiny ve formování jejího vkusu však stále považuje za zásadní. Jako další vlivy identifikuje své sociální okolí a svého manžela. Informace čerpá i ze sociálních sítí, kdy sleduje, o které kulturní akce mají zájem její přátelé, její rozhodování je tak hodně podmíněno sociálně.

Pro třiadvacetiletého studenta sochařství je těžké svůj vztah ke kultuře obecně vymezit vzhledem k tomu, že se jedná o široký pojem, hodně podle něj záleží na oblasti. Co se filmů a seriálů týče, preferuje sci-fi a aktivně vyhledává dokumentární snímky.

V oblasti hudby se zaměřuje především na experimentální elektronickou hudbu. Divadlo aktivně nevyhledává, navštěvuje jej s bratrem, který je scénograf, jedná se tedy většinou o představení, které vybere bratr. V literatuře vyhledává obdobně jako u filmu žánr sci-fi, zajímá jej taktéž filozofická četba. Oblastí, ve které tento respondent vyniká, je výtvarné umění. Má přehled v současné umělecké scéně i v klasických uměleckých slozích a navštěvuje výstavy různorodých umělců a instituce s různými kurátorskými koncepty. Ve výtvarném umění má rád vypjaté emoce, včetně negativních. Široká znalost v této oblasti je konzistentní i s druhou částí rozhovoru.

Záliba ve výtvarném umění pochází z rodinného prostředí, jelikož k němu byl veden oběma rodiči již od útlého věku. Identifikuje tak podobnost vkusu s rodiči, ale pouze do určité míry, jelikož se jejich kulturní přehled dle jeho názoru přestal výrazně rozšiřovat, sám respondent svůj vkus a přehled však stále rozvíjí. Zmiňuje zajímavý způsob formování svého zájmu, který úzce souvisí s tím, že sám tvoří. Rozhodne-li se zajímat o nějaké téma a následně jej zpracovat, obklopuje se záměrně zdroji inspirace z oblasti tohoto tématu a snaží se eliminovat jiné vlivy, v tomto kontextu zmiňuje jak literaturu a kinematografii tak i například navštěvování jiných částí města. Jako další zdroje vlivu identifikuje například profesory z Akademie výtvarných umění a své blízké sociální okolí.

U těchto tří respondentů byl především na základě rozhovoru identifikován přehled v různých oblastech kultury, jedna z nich však vždy byla dominantní. V kontextu teorií zkoumajících souvislost vkusu a sociálního statusu se zde zdá být nejlépe aplikovatelná teorie kulturního všežroutství, jelikož i v oblastech, na které se respondenti zaměřují více, i v oblastech ostatních je patrný rozptyl kulturních statků, které lze přiřadit jak k nízké, střední nebo těžko zařaditelné, tak k vysoké kultuře.

3.5.3 Polykulturní znalci

Respondenty spadající do typu polykulturních znalců spojuje v porovnání s ostatními široký přehled v nejrůznějších oblastech kultury a iniciativa v těchto oblastech dále aktivně rozvíjet své znalosti. U těchto respondentů lze pozorovat velmi zajímavý způsob přemýšlení nad vkusem a nad kulturou obecně. Jelikož mají široký přehled, jsou schopni identifikovat znalostní mezery ve velmi specifických oblastech, například pouze v oblasti alternativní hudby, tanečního divadla, divadel v jiných městech než v Praze, nebo současné alternativní výtvarné scény, na rozdíl od ostatních, kteří identifikují jako mezeru ve znalostech celou oblast, tedy například hudbu, divadlo nebo výtvarné umění jako celek. V první části rozhovoru tito respondenti zmiňovali větší množství různě legitimních kulturních statků, častěji, ne však výhradně, se objevovala kultura vysoká nebo kultura alternativní. V druhé části analýzy se v oblasti vkusu objevila otevřenost v hodnocení různě legitimních statků a participace na různých druzích aktivit byla u těchto respondentů vyšší, stejně tak znalosti. Tyto výsledky jsou uvedeny výše ve společných zjištěních v tabulce 2.

Dvaadvacetiletý student humanitního oboru popisuje svůj vkus jako velmi různorodý. Užívá si jak populární kulturu, tak i kulturu vysokou, rád občasně navštěvuje divadlo, nebo filmy v alternativních kinech se záměrem rozvoje svého přehledu a zaměření se na uměleckou hodnotu. Při popisu svého způsobu sledování streamovacích platform však s humorem tvrdí, že pokud by mělo být podle obsahu, který sleduje, odhadnuto, o jaký typ diváka se jedná, algoritmus by mu připsal ženu ve středních letech. Co se hudby týče, jeho vkus se pohybuje na poměrně širokém spektru, dobrý přehled má i v oblasti literatury a výtvarného umění. Projevuje iniciativu ve vyhledávání literatury, divadla, kinematografie, výtvarného umění a hudby, přičemž tomuto tvrzení odpovídají i odpovědi týkající se vkusu, participace a znalostí v druhé části rozhovoru, které jsou v porovnání s ostatními respondenty vyšší. Znalostní mezery identifikuje v oblasti alternativní hudby a tanečního divadla.

Výchovu ze strany rodičů hodnotí respondent jako typicky českou v kontextu hudby, literatury a filmu. Odklon datuje kolem patnáctého roku života, kdy se začal sžívat s populární kulturou mladých amerických umělců a následně svůj všeobecný přehled rozšiřoval na základě svého sociálního okolí. Má proto pocit, že jej rodina vyformovala pouze částečně a jejich vkus je v současné době poměrně odlišný, uznává však, že pokud

by nebyl veden k tomu se o kulturu zajímat, nepřikládal by ji takovou míru důležitosti v životě, jako nyní. Aktuálně považuje za vlivné své sociální okolí sdílející podobné oblasti zájmu, přítele a sociální sítě, dá i na doporučení ze strany učitelů v oblasti literatury či dokumentu. Znakem aktivního vyhledávání v oblasti kultury je také časté čtení recenzí, zjišťování aktuálních trendů a vyhledávání probíhajících akcí, například aktuálních výstav nebo nových divadelních představení. Je zde však potřeba upozornit, že se jedná o vyhledávání za jiným účelem než kupříkladu u respondentky studující humanitní obor, jelikož cílem není zjistit, co je bestseller, či co je zrovna nejpopulárnější, ale zmapovat aktuální kulturní scénu a navštívit nebo shlédnout to, co má pro respondenta uměleckou hodnotu a potenciál pro určitý způsob seberozvoje.

Pro čtyřicetiletou studentku divadla je kultura neodmyslitelnou životní součástí. Kromě širokého přehledu v oblasti divadla, včetně alternativního, který získává v rámci svého studia, se aktivně zajímá i o kinematografii, ráda navštěvuje alternativní kina se zaměřením na uměleckou hodnotu a rozvoj svého přehledu v této oblasti, sleduje však i populární seriály na streamovacích platformách, především z důvodu jejich nenáročnosti a možnosti si u nich odpočinout. Její hudební vkus obsahuje velké spektrum žánrů od klasické hudby a jazzu, přes rap, rock, alternativní elektronickou hudbu až po lidovou hudbu, o kterou jeví velký zájem, jelikož je její zálibou vyhledávat hudbu v cizích jazycích a poznávat folklor cizích zemí. Nedostatek znalostí a přehledu identifikuje v oblasti literatury a výtvarného umění, přesto však vyjmenovává literární i umělecká díla a jejich autory z různých literárních žánrů a současných i klasických uměleckých slohů, její přehled se tak nezdá být úzký, což se potvrzuje při analýze druhé části rozhovoru, kdy jsou její znalosti a participace vyšší než u ostatních respondentů.

Matka vedla respondentku především k získávání znalostí v oblasti klasické hudby, baletu a výtvarného umění, což pro ni bylo zásadním způsobem formující, ve vyšším věku se však od této výchovy snažila určitým způsobem odpoutat a vyhledávala tak například hudbu ze šedesátých a sedmdesátých let. Přiznává však, že její orientace směrem k divadlu a tanci vychází především ze způsobu výchovy. Jako současné vlivy identifikuje okruh známých a kamarádů pohybujících se v oblastech s podobným zaměřením. Velký význam přikládá i vlivu autorit, například při výběru kulturních akcí pro ni má větší váhu, pokud akci doporučí jeden vysokoškolský pedagog, než když o ní má na sociálních sítích zájem

dvacet známých. Respondentka je tedy aktivní především ve vyhledávání divadelních představení, hudby a kvalitní kinematografie.

Dvaadvacetiletá studentka molekulární biologie hodnotí rozvoj znalostí a přehledu v oblasti kultury jako jednu ze svých životních priorit. Dominantní oblastí jejího zájmu je literatura, jak próza, tak i poezie, široký přehled má však i v oblasti kinematografie, hudby, divadla a výtvarného umění. Navštěvuje výhradně alternativní kina, konkrétně ideálně snímky s hlubší myšlenkou a uměleckou hodnotou, využívá však i streamovací platformy za účelem sledování populární kinematografie, zajímavým zájmem je sledování různých zpracování témat pojednávajících o Blízkém Východě. V hudbě má poměrně široký přehled, přičemž nejvíce sleduje současnou českou alternativní scénu z toho důvodu, že pro ni velkou roli hrají texty, což souvisí se zájmem o literaturu a o práci s českým jazykem obecně. Divadlo navštěvuje poměrně často, vyzdvihuje oblibu aktualizace klasických děl do současného zpracování. V literatuře se snaží vyhledávat hodnotu, inovativní strukturu a jazykovou zajímavost, proto čte jak klasickou, tak i současnou literaturu. V oblasti výtvarného umění se vyhraňuje pouze proti náboženskému umění, jinak by se zúčastnila jakékoliv výstavy, minimálně ze zvědavosti. Nad rámec kategorií ve scénáři rozhovoru zmiňuje oblast „pouličního umění“ ve smyslu například dobře graficky zpracovaných plakátů a náhodných instalací, se kterými se člověk může setkat v každodenním životě.

Zajímavý je pohled respondentky na způsob formování jejího vkusu. Přes kulturní výchovu ze strany matky nepovažuje respondentka rodinu za hlavní formující aspekt, pouze za jakýsi základ. Vkus dle jejího názoru formovala podle stanoveného předobrazu sebe sama neboli toho, kdo chtěla být, na základě čehož volila i kulturní akce, které bude navštěvovat, literaturu, kterou bude číst a podobně. Má pocit, že jí neformoval nikdo z jejího sociálního okolí, jelikož tímto procesem procházeli společně, nevedl ale u všech ke stejnému výsledku. Ve výběru však dá na doporučení ze svého sociálního okolí, identifikuje i formující autoritu v osobě učitelky češtiny na gymnáziu, která rozvíjela její zájem v oblasti literatury a divadla.

Všichni tři respondenti náležící k typu polykulturních znalců konzumují široké množství kulturních statků spadajících jak do nízké, střední, tak i do vysoké kultury. Pokud způsob jejich konzumace kultury vztáhneme k teoriím, jde tento typ poměrně jednoznačně přiřadit k teorii kulturního všežroutství. Homologický přístup je třeba vyřadit z důvodu

konzumace i méně legitimních kulturních statků ze strany respondentů. Individualismus vyřazujeme z důvodu, že základ zájmu o kulturu vychází především z rodinného zázemí.

3.5.4 Alternativní kulturní profesionálové

Přestože by se od respondentů, kteří se kulturou zabývají profesně, dal očekávat široký přehled v různých oblastech, objevil se u obou pracujících v kultuře zajímavý fenomén, a to sice hluboké zaměření na určitý okruh zájmu, který je pro ně z důvodu pohybování se mezi lidmi se stejnou zájmovou oblastí natolik přirozený, že mají pocit, že se v tomto prostředí orientuje každý. V odpovědích tak respondenti zmiňovali velmi specifická místa, instituce, jména umělců, ať už hudebních či výtvarných, a zároveň i zdroje informací, přičemž respondenti neměli potřebu objasňovat, o co se jedná, jelikož jim orientace v těchto oblastech přijde běžná. Vztah ke kultuře oba respondenti popisují jako profesionální a do určité míry existenční, jelikož jim zprostředkovává živobytí.

Sedmadvacetiletá žena pracující v kultuře se profesně věnuje sochařství, restaurátorství a vlastnímu hudebnímu tělesu, jehož styl by se dal popsat jako feministický rap. Oblast jejího zájmu se tedy týká především současné výtvarné scény v podobě menších galerií a výstavních či uměleckých prostorů rozmístěných po různých částech republiky, které navštěvuje buďto osobně, nebo sleduje jejich činnost na sociálních sítích, částečně však hovoří i o galeriích komerčních. Dále považuje za podstatnou a formující queer a feministickou literaturu a další umělecké publikace, kupříkladu kulturní kritický časopis A2 a výběr určitých hudebních prostorů, které sama nazývá alternativními. Co se týká jejího žánrového vymezení v oblasti hudby, spektrum se zde pohybuje od rapu, techna a alternativních žánrů po hardcorovou hudbu.

Její orientaci na alternativní kulturní prostředí lze zdůvodnit zázemím, ve kterém vyrůstala, kdy se kulturní impulsy od obou rodičů nesly v tomto duchu a v rámci výchovy byla respondentka cíleně odváděna od kultury populární. Podle respondentky toto formování zapříčinilo, že si znalosti v oblasti populární kultury musela dohledávat samostatně a její všeobecný přehled není natolik široký, narozdíl od přehledu v alternativní kultuře a různých subkulturách, který je nadprůměrný. Rodinné zázemí považuje respondentka za do určité míry formující, sama u sebe však pozoruje určitý posun a pokud by měla porovnat svůj vkus s vkusem svých rodičů, našla by v mnoha oblastech odlišnosti.

Mezery ve znalostech identifikuje i v oblasti filmu a divadla, v rámci kterého vyhledává většinou pouze představení či snímky pojednávající o výše zmíněných oblastech zájmu. Zajímavý byl postoj respondentky k otázce, kdo ji ve výběru kulturních akcí, děl, interpretů a podobně, ovlivňuje, kdy si za svůj osobní cíl vytyčila, že by chtěla být sama dostatečně kritická a schopná rozhodovat o tom, co je dobré, bez vlivu svého sociálního okolí a sociálních sítí, přičemž tuto variantu sama považuje za možnou.

Devěťadvacetiletý muž pracující v kultuře se věnuje hudební produkci a pořádání multižánrového hudebního festivalu, jeho oblastí zájmu je tedy výhradně hudba, přičemž se s vysokou frekvencí účastní koncertů, či divadelních inscenací pracujících s hudbou. Dle zmiňovaných institucí, prostorů a umělců se stejně jako u ženy pracující v oblasti kultury jedná podle jeho slov většinou o alternativní scénu. Mezi oblastmi, ve kterých respondent identifikoval nedostatečný přehled nebo dokonce nezájem, patří především filmy a seriály. Respondent má základní přehled v literatuře, ale nejedná se o jeho prioritu. Zajímavý je zde vztah k výtvarnému umění, jelikož vernisáže a výstavy navštěvuje poměrně často, ale pouze ze socializačních důvodů, protože poměrně velká část jeho sociálního okolí je tvořena výtvarnými umělci.

Zrod zájmu o hudbu zasazuje do způsobu výchovy ze strany svého otce, kdy měla hudba významné postavení v každodenním životě. Následně však identifikuje odlišení od rodiny v postupném přechodu k jiným žánrům a svou vášeň pro hudbu popisuje jako nesrovnatelně vyšší. V současné době je podle respondenta jeho vkus v porovnání s rodinou diametrálně odlišný, momentální vlivy ve výběru proto již nespátřuje v rodině, ale v lidech pohybujících se v podobné oblasti, jejichž vkus hodnotí jako dobrý, v důsledku čehož dá na jejich doporučení. Jelikož v oblasti hudby pracuje přímo, je ovlivňován i umělci samotnými.

Oba respondenti mají vysoký status v oblasti kultury, jejich vkus je však velmi specifický, což bylo možné sledovat i v průběhu rozhovoru, kdy jako kulturu subjektivně vnímali téměř výhradně oblasti, ve kterých se pohybují, jelikož i na obecné otázky odpovídali pouze ve vztahu ke svému zaměření, přičemž zároveň předpokládali, že orientace v jejich oblasti je všeobecná znalost, vzhledem ke svému poněkud uzavřenému sociálnímu okolí. Jejich specifické zaměření vychází v obou případech do velké míry z výchovy, argument individualizace je zde proto neplatný a opět se přikláníme k argumentu homologie. Peterson (2005) zmiňuje, že znakem kulturních všežravců je větší

tolerance a snaha oceňovat či kritizovat i statky vycházející z nízké kultury ve světle znalosti žánru. Oba respondenti mají k mnoha odvětvím kultury řadu výhrad a zaměřují se výhradně na svou oblast, proto je problematické je za kulturní všežravce označit.

4 Diskuze

I v současné době je vedena debata o tom, jakým způsobem souvisí vkus se sociálním statutem. Existují nedávné studie (Atkinson, 2011, Wilks, 2013, Benzecry & Collins, 2014), které se pomocí kvantitativních výzkumů snaží dokázat pravdivost a aktuálnost Bourdieuho homologie v dnešní společnosti. Oproti nim vystupuje především Petersonova teorie kulturního všežroutství vyvracející homologický argument z důvodu jeho neaktuálnosti způsobené faktory uvedenými v kapitole věnující se kulturnímu všežroutství.

Teorie kulturního všežroutství však také naráží na několik limitů, jelikož sám Peterson (2005) upozornil na to, že oproti očekávání kulturních všežravců ubývá. Byla proto identifikována i potřeba nových, především longitudinálních studií, které by zkoumaly charakteristiky kulturních všežravců, jejich zvyky a ověřovaly by, zda kulturní všežravci opravdu využívají eklekticismus, tedy zda si vybírají prvky z různých směrů, které považují za nejlepší, a používají je jako prostředek sociální diferenciacce (Morel, Rezende, & de Oliveira, 2021).

Co se týče aktuálnosti individualistického argumentu, u respondentů tohoto výzkumu nebyl individualismus identifikován, jelikož vzorce konzumace kultury respondentů měli vždy své kořeny ve výchově a ani u jednoho z respondentů nedošlo k radikálnímu posunu konzumované kultury od rodinných vzorců. Vzhledem k velikosti výzkumného vzorku pokrývajícího pouze velmi malou a specifickou část populace však nelze argument prohlásit za neplatný či neaktuální.

Šafr (2008, s. 115) například zmiňuje, že v době vydání své publikace v České republice stále probíhal proces posilování vazeb mezi socioekonomickým statutem a kulturními praktikami. V momentě, kdy tento proces dosáhne svého vrcholu, se má Česká republika přibližovat vyspělým západním zemím tendencí prosazovat kulturní a sociální trendy individualizace souvisejících s globalizací a modernizací. Je tedy možné, že se individualizace bude projevovat ve vzorcích konzumace kultury v budoucnu více a

například Petersonem (2005) identifikovaný ubývající počet kulturních všežravců může být výsledkem tohoto působení.

Typy identifikované v rámci této práce se zdají být ve dvou případech slučitelné s teorií kulturního všežroutství a ve dvou případech s teorií homologickou. Rozlišení však není jednoznačné, jelikož i v rámci teorií samotných existují podle různých autorů různé způsoby jejich interpretace. Jako příklad této nejednoznačnosti interpretací může sloužit již zmíněná kritika Paalgarda Flemmena a kolektivu (2019) pojetí kulturního všežroutství Chana a Goldthorpea (2007), přičemž jako možnost směřování nabízí nový pohled na homologický argument, jimi identifikovaný konceptuální nedostatek jedné teorie tedy řeší inovací jiné z teorií.

Pokud bychom měli porovnat typologii vzniklou v této práci a typologii kulturních všežravců od Wardea, Wrighta a Gayo-Cala (2007), našli bychom v charakteristikách jednotlivých typů mnohé podobnosti. Například typ *profesionála* se nápadně podobá typu *polykulturního znalce*. Společnými charakteristikami jsou například preference statků náležitých jak k vysoké, tak i populární kultuře a vysoká míra kulturní participace i znalostí. Zajímavým pojítkem je i dobrý přehled a tendence rozlišovat v rámci preferovaného žánru, která se v obou typologiích projevuje zmínkami o velmi specifických oblastech, v typologii této práce se navíc projevuje i schopností respondentů identifikovat v těchto oblastech znalostní mezery.

Typ *oblastních specialistů*, tedy osob majících přehled převážně v jedné oblasti kultury, by byl pravděpodobně přiřazen ke kulturním všežravcům *profesionálům*, jelikož tito jedinci vykazují podobné charakteristiky a článek nebere převahu znalostí a participace v jedné z oblastí v kontextu vytváření typů v potaz. Způsob uvažování o kultuře u *disidenta* v typologii článku byl poměrně unikátní, což však nevylučuje možnost nalezení dalších osob náležitých k tomuto typu, ve vzorku tohoto výzkumu se však takový jedinec neobjevil.

Charakteristiky přisouzené typu *učně*, tedy experimentální angažovanost za účelem ujasnění si své pozice, se objevovaly u všech respondentů výzkumu této práce kromě alternativních kulturních profesionálů. Častý výskyt tohoto jevu může být zapříčiněn několika faktory, mezi které patří například nízký věk respondentů výzkumu, nevyhraněnost a nevyjasněnost osobního směřování z důvodu neukončeného procesu

vzdělávání se a hledání svého místa v sociální struktuře. V typologii kulturních všežravců se tento fenomén objevoval méně často pravděpodobně z toho důvodu, že identifikovaní kulturní všežravci byli většinou středního věku.

Charakteristiky *nenápadného typu* se do určité míry podobaly charakteristikám *populárních konzumentů*, pouze však v jasně vyřčené preferenci populární kultury. Zástupci *nenápadného typu* vykazovali velkou míru znalostí kulturních statků, i když byl jejich výsledek na škále participace a vkusu nižší, což u *populárních konzumentů* neplatí. Populární konzumenti by tedy na základě kvantitativní části výzkumu všežroutství nebyli vybráni k následnému rozhovoru z důvodu nízkého výsledku na všech třech měřených škálách. Podobný problém se objevuje i u typu *alternativních kulturních profesionálů*, kteří by za kulturními všežravci zaostávali z důvodu uzavřenosti svého vkusu.

Námětů na další výzkum se zde objevuje hned několik. Vzhledem ke stále probíhající debatě o statusové determinaci vkusu, různých názorech o platnosti teorií obecně i zpochybňování platnosti jejich dílčích prvků je vhodné tuto problematiku zkoumat v různých podobách i nadále. Co se tvorby typologie kulturních konzumentů týče, bylo by vhodné ověřit vytvořené typy ve větším měřítku a pokusit se určit, který z nich se v populaci vyskytuje nejčastěji.

5 Závěr

Tématem této práce byla souvislost vkusu a sociálního statusu a s tím související rozlišení vysoké a nízké kultury. Jejím cílem bylo zjistit, zda jsou vzorce konzumace kultury u mladých, pražských respondentů pocházejících ze střední třídy slučitelné s některou ze tří základních teorií zabývajících se statusovou determinací vkusu, či zda některé z nich odporují.

Zkoumání této otázky proběhlo pomocí kvalitativního výzkumu realizovaného s deseti respondenty, kteří mluvili o svém vkusu a jeho determinantech v rámci polostrukturovaného rozhovoru a následně hodnotili různé legitimní kulturní statky na škálách vkusu, participace a vědomostí v oblasti kultury. Kvalitativní metodologie polostrukturovaného rozhovoru zde byla zvolena z důvodu možnosti hlouběji prozkoumat jakou kulturu respondent konzumuje, co jej při výběru ovlivňuje a co determinuje či determinovalo jeho vkus, druhá část rozhovoru poté umožnila ověřit konzistenci respondentových stanovisek a porovnat jeho odpovědi s odpověďmi ostatních respondentů. Na základě těchto vyjádření byla vytvořena typologie.

Je třeba zmínit, že práce byla záměrně realizována na malém a velmi specifickém vzorku, výsledná typologie tedy není zobecnitelná na běžnou populaci, ačkoliv bychom jistě našli další jedince odpovídající těmto typům. Práce identifikovala čtyři typy kulturních konzumentů: Populární konzumenty, oblastní specialisty, polykulturní znalce a alternativní kulturní profesionály. Tyto typy byly následně porovnány s typologií kulturních všežravců podle Wardea, Wrighta a Gayo-Cala (2007).

Populární konzumenti neoplývali širokým přehledem a iniciativou kulturu aktivně vyhledávat, či se aktivně účastnit kulturních akcí, přičemž tuto mezeru sami identifikovali. Byla tak v porovnání nižší jak jejich míra participace, tak i znalostí. V oblasti vkusu inklinovali primárně ke kultuře populární, což zmiňovali v rámci rozebírání různých oblastí v první části rozhovoru a následně potvrdili v části druhé.

Oblastní specialisté se v kultuře angažovali o něco více, jejich znalosti však byli široké vždy především v jedné specifické oblasti a přehled a iniciativa v ostatních

odvětvích kultury byly spíše povrchové. U těchto respondentů se jednalo o oblasti hudby, baletu a divadla a výtvarného umění.

Polykulturní znalci představovaly učebnicový příklad kulturních všežravců. Tito respondenti měli široký přehled ve větším množství oblastí, byla patrná rozmanitost jejich vkusu, zabývali se jak kulturou nízkou, tak i vysokou, občasně populární i alternativní, znalostní mezery identifikovali ve velmi specifických oblastech. Byl u nich patrný i zájem rozšiřovat svůj přehled a aktivně vyhledávat různá odvětví kultury. Druhá část rozhovoru pak naznačovala větší otevřenost, co se vkusu týče, častější participaci na kulturních akcích a větší znalosti, než u ostatních respondentů.

Velmi specifický typ představovaly alternativní kulturní profesionálové, jehož zástupce tvořili zaměstnanci v oblasti kultury. Oba tyto respondenti se pohybovali v natolik konkrétním a určitým způsobem uzavřeném prostředí, že se jejich zájem zredukoval téměř pouze na kulturní akce související s tímto prostředím. Vykazovali poměrně dobré znalosti různě legitimních kulturních statků, ne však jejich oblību. O prostředí, ve kterém se pohybují hovořili tak, jako by se jednalo o prostředí přirozené pro většinovou společnost a mělo by být obecně známé.

Vzorci kulturního konzumu vybraného vzorku respondentů se ve dvou případech zdály být kompatibilní s teorií kulturního všežroutství, v dalších dvou případech pak s teorií homologie. Práce však podala vysvětlení, z jakých důvodů je tato slučitelnost problematická a jaké jsou možnosti dalšího výzkumu.

6 Seznam použité literatury

- Alan, J., Bitrich, T., Bregant, M., Čihák, M., Dvorský, S., Gruntorád, J., Jugmannová, L., Just, V., Klimešová, M., Machovec, M., Moucha, J., Růžičková, A., Vlček, J., & Vrba, T. (2001). *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Adorno, T. W., Horkheimer, M. (2009). *Dialektika osvícenství: Filosofické fragmenty*. Praha: Oikoymenh.
- Bauman, Z. (2002). *Tekutá modernost*. Praha: Mladá fronta.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Benjamin, W. (1979). *Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti*. In: *Dílo a jeho zdroj*. Praha: Odeon.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of the Taste*. London: Routledge & Kegan Paul
- Bourdieu, P. (1998). *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Chan, T. W., Goldthorpe, J. H. (2007). Social Stratification and Cultural Consumption: Music in England. *European Sociological Review*. Vol 23 (1), p. 1-19. <https://doi.org/10.1093/esr/jel016>
- Chan, T. W. (2019). Understanding cultural omnivores: social and political attitudes. *The British journal of sociology*, 70(3), 784-806. doi: [0.1111/1468-4446.12613](https://doi.org/10.1111/1468-4446.12613)
- DiMaggio, P.J., & Powell, W.W. (1991). *New Institutionalism in Organizational Analysis*. University of Chicago Press: Chicago.
- Duffková, J., L. Urban & J. Dubský. (2008). *Sociologie životního stylu*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Eco, U. (1995) *Skeptikové a těšitelé*. Praha: Svoboda.
- Featherstone, M. (1990). Global Culture: An Introduction. *Theory, Culture & Society*, 7(2–3), 1–14. doi: [10.1177/026327690007002001](https://doi.org/10.1177/026327690007002001)

- Fiske, J., & Jenkins, H. (2011). *Understanding popular culture* (2nd ed). Routledge.
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (4th ed). Praha: Portál.
- Morel, A. P. S., de Rezende, D. C., & de Oliveira, A. S. (2021). Consumption and social distinction in the cultural field of music. *Revista brasileira de marketing*, 20(4), 362. doi: [10.5585/remark.v20i4.17619](https://doi.org/10.5585/remark.v20i4.17619)
- Paalgard Flemmen, M., Jarness, V., & Rosenlund, L. (2019). Class and status: on the misconstrual of the conceptual distinction and a neo-Bourdieuian alternative. *The British journal of sociology*, 70(3), 816-866. doi: [10.1111/1468-4446.12508](https://doi.org/10.1111/1468-4446.12508)
- Paulíček, M. (2012). *Nikdo se neodvází říci, že je to nudné: sociologie vysokého a nízkého umění*. Praha: SLON.
- Peterson, R. A. (2005). Problems in comparative research: The example of omnivorousness. *Poetics*, 33(5-6), p.257–282. doi: [10.1016/j.poetic.2005.10.002](https://doi.org/10.1016/j.poetic.2005.10.002)
- Peterson, R. A. & Kern, R. (1996). Changing Highbrow Taste: from Snob to Omnivore. *American Sociological Review*. Nr. 61, Pp. 900 -907. doi: [10.2307/2096460](https://doi.org/10.2307/2096460)
- Peterson, R. A. & Simkus, A. (1992). *How Musical Tastes Mark Occupational Status Groups*. Pp. 152 -86 in M. Lamont, M. Fournier eds. *Cultivating Differences: Symbolic Boundaries and the Making of Inequality*. Chicago: University of Chicago Press
- Silva, G. O. do V. (1995). Capital Cultural, Classe e Gênero em Bourdieu. *Informare – Cadernos do Programa de Pós-Graduação em Ciência da Informação*, 1(2), 24-36. Doi:[10.5585/remark.v20i4.17619](https://doi.org/10.5585/remark.v20i4.17619)
- Szanto, G. (1987). *Narrative Taste and Social Perspectives*. London: Palgrave Macmillan.
- Šafr, J. (2008). *Životní styl a sociální třídy: vytváření symbolické kulturní hranice diferenciací vkusu a spotřeby*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Šanderová, J. (2000). *Sociální stratifikace: Problém, vybrané teorie, výzkum*. Praha: Karolinum.

Špaček, O. (2018). Kulturní kapitál na vysoké škole: strukturace kulturního prostoru studentů Univerzity Karlovy. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 54 (5), 699-725. doi: [10.13060/00380288.2018.54.5.420](https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.5.420)

Špaček, O. (2020). Kulturní kapitál a maturitní zkouška: analýza školních seznamů literárních děl. *Orbis scholae* 14 (3), 55-71. doi: [0.14712/23363177.2021.4](https://doi.org/0.14712/23363177.2021.4)

van Eijck, K., & Knulst, W. (2005). No More Need for Snobbism: Highbrow Cultural Participation in a Taste Democracy. *European sociological review*, 21(5), 513-528. doi: [10.1093/esr/jci038](https://doi.org/10.1093/esr/jci038)

Warde, A. (1997). *Consumption, Food and Taste*. London: Sage.

Warde, A., Wright, D., & Gayo-cal, M. (2007). Understanding Cultural Omnivorousness: Or, the Myth of the Cultural Omnivore. *Cultural sociology*, 1(2), 143-164. <https://doi.org/10.1177/1749975507078185>

Zahrádka, P. (2014). *Spotřební kultura: historie, teorie a výzkum*. Praha: Academia.

Příloha 1.

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Bakalářská práce Emy Turnerové, pro jejíž účely slouží tento výzkum, se zabývá souvislostí vkusu a sociálního statusu. Respondent je tedy vybrán na základě určitých sociodemografických charakteristik, mezi které patří pohlaví, věk, místo bydliště a oblast vysokoškolského vzdělání či zaměstnání. Výzkum je realizován pomocí rozhovoru, který bude probíhat ve dvou částech, přičemž obě části budou nahrávány. První část obsahuje otevřené otázky ohledně vkusu respondenta, jeho způsobu konzumace kultury a jeho kulturního pozadí, druhá část pak spočívá ve vyplnění tří tabulek týkajících se konkrétních uměleckých děl, kulturních akcí a podobně. Obě části výzkumu by měly být splněny v rozmezí jedné hodiny. Cílem výzkumu je srovnání vkusu respondenta s jeho sociodemografickými charakteristikami a následná komparace s ostatními respondenty. Na základě výsledků tohoto výzkumu bude vytvořena typologie.

Informace o účastníkovi výzkumu:

jméno a příjmení:

Věk:

Prohlášení

Já níže podepsaný/-á potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) jsem srozuměn s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn. že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytují bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;
- b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu uvedených ze strany Univerzity Karlovy, Filozofické fakulty, IČ: 00216208, se sídlem: nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu či z důvodu nabídky účasti na obdobných akcích a pro účely evidence a archivace; a s tím, že tyto osobní údaje mohou být poskytnuty subjektům oprávněným k výkonu kontroly projektu, v jehož rámci výzkum realizován;
- c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat Univerzitu

Karlovu v Praze o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat a že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytuji dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazuji se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností. Vše výše uvedené se řídí zákony České republiky, s výjimkou tzv. kolizních norem, a bude v souladu s nimi vykládáno, přičemž případné spory budou řešeny příslušnými soudy v České republice.

Potvrzuji, že jsem převzal/a podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Podpis:

Příloha 2.

STRUKTURA ROZHOVORU

Jméno:

Vstup:

Co studujete/kde pracujete?

Budeme se bavit o tvém vkusu, což zahrnuje hudební vkus, literární vkus, vkus na umělecká díla, filmy a volnočasové aktivity a podobně

- Jakou kulturu máš rád/jaké akce navštěvuješ?
 - Typ filmů, seriálů, TV pořadů, rádio
 - Typ hudby
 - Návštěvy divadla ano/ne – jaké?
 - Typ literatury
 - ... (prostor pro doplnění)
- Považuješ sám/a sebe za kulturního člověka?
 - Myslíš, že máš v kultuře přehled?
 - Jak bys popsal/a svůj vztah ke kultuře?
 - Podle čeho si vybíráš, jaké kulturní akce budeš navštěvovat, jakou kulturu konzumovat (např. co za hudbu budeš poslouchat, co za knihy budeš číst...)?
 - ... (prostor pro vyjádření se respondenta – bez struktury)

Budeme se bavit o tom, co tvůj vkus formuje a v minulosti formovalo

- V jaké kultuře si byl/a vychován/a? (typ, konkrétní příklady)
 - Typ filmů, seriálů, TV pořadů, rádio
 - Typ hudby
 - Návštěvy divadla ano/ne – jaké?
 - Typ literatury
 - ... (prostor pro doplnění)
- Co za kulturu konzumuje tvoje rodina?
- Liší se tvůj vkus od vkusu tvých rodičů?
 - Pokud ano, jak/v čem?
 - Co myslíš, že tvůj vkus formulovalo?
 - Co jej formuje teď?
 - Jak došlo ke změně (pokud tam nějaká je)?
- Kdo další ovlivnil tvůj vkus? Čím? (Přátelé, spolužáci, kolegové z práce, partner, učitelé...)

Dimenze:

VKUS – LÍBÍ SE MI/MÁM RÁD NÁSLEDUJÍCÍ DÍLA, ŽÁNRY, UDÁLOSTI – ANO/NE/NEZNÁM

Líbí se Vám:	ANO	NE	NEZNÁM
Marvel filmy			
Návrh Vltavské filharmonie			
Umění Krištofa Kintery			
Techno			
Reality show Výměna manželek			
Smrt krásných srnců – O. Pavel			
Brutalistická architektura			
Alternativní divadlo			
Harry Potter – J.K. Rowling			
Seriál Stranger Things			
Český rap			
Písničky Zuzany Navarové			
Český pop			
Filmový festival v Karlových Varech			
Evžen Oněgin – A.S. Puškin			
Seriál Ordinace v růžové zahradě			
Filmy Zdeňka Trošky			
Obrazy Vincenta Van Gogha			
Sochy Davida Černého			
Muzikály			
Balet Labutí jezero			
Jazz			
Stařec a moře – E. Hemingway			
Proměna od Franze Kafky			
Alchymista - P. Coelho			
Filmy Wese Andersona			
Písničky Taylor Swift			
Mistrovství světa v hokeji			
Vivaldi: Čtvero ročních období			
Chobotnice od Kaplického			

PARTICIPACE – ÚČASTNÍM SE TĚCHTO AKCÍ/VYKONÁVÁM TYTO AKTIVITY – ANO/NE

	NE	ANO	Častěji než 1x za měsíc	1x za měsíc – 1x za půl roku	1x za půl roku – 1x za rok	Méně než 1x za rok
Návštěva multikina						
Rapové koncerty						
Fotbalové zápasy						
Akce s elektronickou hudbou						
Galerie a výstavy						
Hospoda						
Sledování filmů/seriálů doma						
Čtení knih						
Popové koncerty						
Divadlo						
Alternativní divadlo						
Koncerty vážné hudby						
Kavárna						
Poslech podcastů						
Vlastní tvorba						
Muzikály						
Výběrové restaurace						
Filmové festivaly						
České hudební festivaly						
Zájmové přednášky						
Sledování sportovních událostí						
Koncerty alternativní hudby						
Návštěva alternativního kina						
Klauzury uměleckých škol						
Historické památky						

VĚDOMOSTI – ZNÁM/NEZNÁM

Znáš:	ZNÁM	NEZNÁM
Poutník nad mořem mlhy - C.D. Friedrich		
Samotáři – D. Ondříček		
Nové album Harryho Stylese		
Zkouška umění - dokument		
Dílo Frederyka Chopina		
PSH - kapela		
Mamma mia - film		
Divadelní hry z divadla v Dlouhé		
Super bowl halftime show		
Pěna dní – B. Vian		
Paní Dallowayová – V. Woolf		
MIDI LIDI - kapela		
Collegium 1704		
Písničky Britney Spears		
Film Roma - A. Cuarón		
Life on our planet - D. Attenborough		
Racek – A.P. Čechov		
Obrazy Vasilije Kandinského		
Obrazy Jean-Michela Basquiata		
Filmy Jana Švankmajera		
Dokumentární festival Ji.hlava		
Filmy Stevena Spielberga		
Obrazy Fridy Kahlo		